

ПОСТЪПИЛИ КОМЕНТАРИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНТО ОБСЪЖДАНЕ ПО ПРОЦЕДУРА BG16RFPR002-1.010 - ЗЕЛЕНИ И ЦИФРОВИ ПАРТНЬОРСТВА ЗА
ИНТЕЛИГЕНТНА ТРАНСФОРМАЦИЯ

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
Дата на разясненията от УО: 15.10.2025 г.			
1.	24.07.2025	Здравейте, Бих искала да отправя следните коментари и препоръки: 1. Необходимост от прецизиране на приложимите ТРЛ нива и възможността за комбиниране на категории „ИНИ“ и „ЕР“ В настоящия проект на Насоки липсва ясно разграничение на приложимите нива на технологична готовност (TRL) за всяка от двете категории – "ИНИ" (Индустриални изследвания) и "ЕР" (Експериментално развитие). Допускам, че ИНИ обхваща TRL 4 - 5, докато ЕР - TRL 6, но това не е изрично упоменато. От съществено значение това да бъде изрично разписано, за да се избегнат неточни интерпретации от страна на кандидатите. Необходима е също така допълнителна яснота в Раздел II. ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ, стр. 18, където дейностите са описани обобщено, без да е указано кои се отнасят до категория „ИНИ“ и кои – до „ЕР“. Това отново създава неяснота и риск от грешна тълкуване както от страна на кандидатите, така и от страна на оценителите и би могло да доведе до нееднакво третиране на проектни предложения със сходни параметри и изходни условия. Отделно, изискването проектните предложения да попадат единствено в една от двете категории ("ИНИ" или "ЕР"), създава ограничение пред техническото осъществяване на зрели концепции. На практика това означава, че един проект не може да обхване пълния цикъл от доказване на технологична осъществимост (TRL 4/5) до валидация в релевантна оперативна среда (TRL 6, дори 7) макар че именно този преход е припознат като критичен за	1. Приема се предложението. В Условиата за кандидатстване са извършени промени, като е допустимо да се кандидатства за двете категории „индустриални научни изследвания“ и „експериментално развитие“. В тази връзка, във Формуляра за кандидатстване, кандидатът следва да посочи за всяка от предвидените по проекта дейности към коя от двете категории се отнася, както и да интензитета на помощта за съответната категория при посочване на приложимите за дейността разходи в бюджета на проекта. При това положение, не УО на ПНИИДИТ, а кандидатите сами обосновават в проектното си предложение нивото на технологична зрялост към момента на подаване на проектното предложение, както и предлагат подходяща комбинация от дейности в проекта за разработване на технологии и валидирането им за повишаване на нивото на технологична зрялост до жизнеспособна демонстрационна технология в предвидената област на приложение и обосновават подобряване на технологичната готовност вследствие изпълнението на предвидените проектни дейности. Кандидатите, също следва да представят попълнени две приложения Информация за разработваната технологичната новост и предлаганите стъпки за постигане на по-високо ниво на технологична зрялост (Приложение 6), и Пътна карта за преход на иновацията/технологията към комерсиализация (Приложение 7), които се оценяват и от външни оценители. Външните оценители изготвят становище по приложимите критерии по образец, като попълват Оценка от помощник-оценител (Приложение 9А от Условиата за кандидатстване). Кандидатите следва да имат предвид чл. 8 от Административния договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (Приложение 16 от Условиата за изпълнение), а именно че реализираните дейности за разработване на технологии и валидирането им, следва да доведат до повишаване на нивото на технологична зрялост, съгласно посоченото в проектното предложение и при неизпълнение на това задължение, безвъзмездното финансиране се възстановява от Бенефициента. 2. Предложението се приема за информация. Определянето на категорията регион, в който ще се изпълнява проектното предложение, се извършва въз основа на информацията, посочена от кандидата в раздел „Основни данни“, т. „Местоположение (Място на изпълнение на проекта)“ от Формуляра за

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		последващото успешното пазарно внедряване на иновации с висока степен на научна сложност и риск. Предлагам да бъде обмислено отпадането на това ограничение и да се допусне възможността проектите да включват комбинация от дейности, попадащи и в двете категории „ИНИ“ и „ЕР“, при ясно разграничаване на вида и характера на всяка дейност, нейния принос към проекта и съответния интензитет на помощта. Тази възможност би позволила реализацията на по-амбициозни и с висока добавена стойност проекти, които надграждат върху предходни научни резултати и улеснила трансфера на резултати от индустриални изследвания в среда, по-близка до реалните условия на приложение. В допълнение, това би понижило риска от технологичен провал при прехода от прототип към валидиран продукт или процес. Алтернативно, може да бъде допуснато постигане на TRL 7 като целево ниво по процедурата – както е уредено в други национални и европейски инструменти (например, Националния иновационен фонд, ЕСИ Акселератор и др.) Това ще даде възможност на предприятията да валидират и демонстрират новите технологии в близки до реалните или реални условия – ключова стъпка за пазарната реализация. 2. "Проектните предложения следва да се изпълняват САМО В ЕДНА от горепосочените две категории региони: в преход или в по-слабо развити региони. В случай че във Формуляра за кандидатстване в раздел „Основни данни“, „Местонахождение (Място на изпълнение на проекта)“ кандидатът е посочил, че проектът ще се изпълнява едновременно в регион в преход и в по-слабо развити региони и видно от информацията, представена във Формуляра за кандидатстване, е предвидено изпълнение на дейности и в двете категории региони, то проектното предложение се отхвърля."	кандидатстване. В това поле кандидатът следва да посочи адрес/и, на който/които ще се реализира проектът, като те трябва да се намират в рамките на един регион за планиране. В случай, че в раздел „Основни данни“ е посочено повече от едно място за изпълнение на проекта, в раздел „Бюджет“ за всеки разход от трето ниво бюджетен ред (1.1., 1.2 и т.н.), в поле „Детайли“, от падащото меню следва да се избере едно от местата за изпълнение на проекта, за което е приложим съответния разход. Следва да се има предвид, че ако са посочени повече от едно място на изпълнение на проекта, същите следва да са в една от категориите региони: в преход ИЛИ в по-слабо развити региони. В тази връзка, направеният коментар, че това автоматично ограничава възможността предприятие от по-слабо развит регион да си сътрудничи с университет или научна организация от гр. София, е неприложим. Категорията регион по проекта не се определя от местоположението на партньора – висше училище или научна организация, а единствено от посоченото място на изпълнение на дейностите. Например, допустимо е, кандидатът да посочи за място на изпълнение адрес/и в по-слабо развит регион, който ще бъде определящ за категорията регион на проектното предложение, и в същото време да привлече партньор със седалище в регион „В преход“.

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		Горното автоматично отхвърля възможността предприятие от по-слабо развит регион да си сътрудничи с университет или научна организация от София. Условието действа ограничаващо, тъй като има определени области на познанието, експертизата за които е съсредоточена изключително в изследователски центрове от столицата т.е. капацитът в местни звена е отсъстващ и/или силно ограничен, за да позволи разработването на конкретна технология или продукт, базирано на съответния познавателен домейн. До известна степен това би поставило в по-благоприятно положение предприятия от София, които си сътрудничат с водещи организации, също позиционирани в столицата по линия на действителния потенциал на създадените технологии да бъдат значими и успешни. Същевременно, предприятия от по-слабо развити региони нямат достъп до пълния спектър от нужната научна подкрепа, което ги поставя в обективно по-неизгодна позиция спрямо столични кандидати. С оглед на гореизложеното, предлагам: Условието да бъде прецизирано/смекчено като се допуснат обосновани изключения, при които е допустимо изпълнението на част от дейностите в друг регион, без това да води до административно отхвърляне. Такива хипотези може да включват: - Наличие на доказано партньорство между предприятието и научната организация, установено преди обявяване на процедурата; - Доказателства, че партньорската организация е единствен носител на капацитет в съответната научна или технологична област и/или представен анализ на алтернативите, доказващ липсата на релевантна експертиза в региона на кандидата; - Наличие на съвместна интелектуална собственост или съвместни	

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		разработки относими към проектната иновация; - Изпълнение на съвместни проекти в предходни периоди (напр. по ОПИК, LIFE, Horizon Europe и др.) Подобна промяна ще гарантира, че процедурата ще подпомага реални иновационни проекти с висока добавена стойност, а не само такива, които отговарят формално на териториални ограничения, но не притежават потенциал за пазарен успех. Благодаря предварително!	
2.	29.07.2025	В Условиата за кандидатстване не е ясно дефинирана целта на проекта по отношение на нивата на технологична готовност (TRL). При положение, че това е както условие за допустимост, така и оценка, предлагам УО изрично да дефинира до какво ниво на технологична готовност следва да стига изпълнението на проектната идея. Предложението ми е с цел прецизиране на текстове и недопускане на двусмислие и тълкуване от страна на потенциални кандидати.	Виж отговора по коментар № 1, т. 2.
3.	29.07.2025	Уважаеми колеги, имам следните въпроси и коментари по настоящата процедура: 1.Относно Методика за оценка, ТФО - II. / Приоритизиране на проекти /: 1.1.Регионализацията съгласно ИСИС 2021-2027 - Посочено е , че когато "Проектът се изпълнява в повече от една от тематичните области на ИСИС 2021-2027, които са приоритетни на регионално ниво за съответната административна област" се присъждат 5 т., а същевременно е уточнено "под линия", че "В случай че разработваната по проекта иновация попада в повече от една област и/или подобласт на ИСИС, за целите на настоящата процедура, следва да се избере и посочи във Формуляра за кандидатстване и навсякъде, където е приложимо, само една тематична област и подобласт като водеща." - всъщност къде във формуляра трябва да се посочи, покриваните втора/ евентуално трета тематична област, за да бъде това отчетено от оценителите ?	1.1. Предложението се приема за сведение. Регионализацията съгласно ИСИС 2021-2027 се посочва в раздел ФИНАНСОВА ИНФОРМАЦИЯ – КОДОВЕ ПО ИЗМЕРЕНИЯ от Формуляра за кандидатстване. В посочения раздел от падащ списък „Тематична/и област/и и приоритетни подобласти на ИСИС“, кандидатите следва тематичната област от ИСИС, отчитайки спецификата на проектните дейности. В случай че реализирането на проектните дейности попада в повече от една област и/или подобласт на ИСИС 2021-2027, за целите на настоящата процедура, кандидатът следва да избере и посочи водеща област на ИСИС. Допълнително, във Формуляра за кандидатстване, в раздел 9 „Допълнителна информация необходима за оценка на проектното предложение“, поле „Тематични области и приоритетни подобласти на ИСИС“, кандидатите задължително описват/обосноват съответствието на проектните дейности с посочената/ите тематична/ни област/и на ИСИС с тези от раздел „Финансова информация – кодове по измерения“.

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		1.2.Кандидатът извършва своята стопанска дейност на територията на регионите за планиране от ниво 2 (NUTS 2) Северозападен, Северен централен и Североизточен. - основание за присъждане на посочените точки е седалището и мястото на стопанска дейност само на кандидата или и на партньора, т.е. ако за кандидатът това е ЮЦРП, а за партньора - СЦРП, следва ли да се присъдят 3 т.? 2.В тази връзка необходимо ли е и партньорът да изпълнява дейността си по проекта в същата област, като кандидата или няма такова изискване и ако те работят в различни области/региони за планиране, как ще се изрази това в описание на дейностите и попълване на бюджета? 3.Ще се изискват ли доказателства за постигнат TRL на етап кандидатстване и ако ДА, какви точно ? 4.Има ли образец на партньорско споразумение или конкретни изисквания за него, както и дали на етап кандидатстване трябва вече да е сключено ?	1.2. Предложението се приема за сведение. Приоритизацията на проектите по т. 2. Раздел II от Методологията за оценка на етап „Техническа и финансова оценка“ се извършва въз основа на седалището (към датата на кандидатстване) на предприятието-кандидат по настоящата процедура и съответния регион на планиране, в който ще се извършват проектните дейности, както е посочено в Критерии и методология за оценка на проектни предложения Приложение 9 от Условието за кандидатстване. При оценката на посочения критерий не се взема предвид седалището на Партньора. 2. Предложението се приема за сведение. Виж отговора по коментар № 1, т. 2. 3. Предложението се приема за сведение. Виж отговора по коментар № 1, т. 1. Като в допълнение в Информация за разработваната технологичната новост и предлаганите стъпки за постигане на по-високо ниво на технологична зрялост Приложение 6 и по-конкретно в т. 4 б. Кандидатите описват ключови етапи и конкретни резултати за отчитане изпълнението на предвидената комбинация от дейности за разработване на технологии и валидирането им, както и за повишаване на нивото на технологична зрялост. 4. Предложението се приема за сведение. Не е предвидено кандидатите и партньорите да подписват към момента на кандидатстване споразумение за партньорство, но следва да се има предвид, че в Декларация при кандидатстване, съответно за кандидата (Приложение 2) и за партньора (Приложение 3) се декларират обстоятелства относно партньорството по проекта. На етап изпълнение на проекта Административния договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (Приложение 16 от Условието за изпълнение) се предвижда, освен от УО на ПНИИДИТ, да бъде подписан, и от кандидата, и от партньора, като в него и в Условието за изпълнение се съдържат ангажиментите им относно партньорството по проекта.
4.	04.08.2025	Здравейте, от гледна точка на компания занимаваща се с развойна дейност в сферата на зелените технологични иновации, предложените критерии за оценка на проектни предложения трябва по-добре да оценяват научният и развойният капацитет на кандидатстващите организации. Партньорството с научна организация е полезно и ще	Приема се. Действително в сферата на зелените технологии и иновации е от съществено значение да се насърчава и оценява развойният капацитет на МСП, включително целенасоченото развитие на интелектуална собственост. В тази връзка са извършени корекции и допълнения в подкритериите на т. 3 „Наличие на добре дефинирана и ясна пазарна стратегия, в т.ч. наличие на регулаторни одобрения,

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		донесе ползи за МСП организацията, но самата МСП организация трябва целенасочено да развива своята интелектуална собственост, а не изцяло да разчита на чужда експертиза. За тази цел според нас трябва да се вземе предвид наличие на съществуващите патенти разработени от МСП, като особено внимание се отдели на международните патенти и особено на такива насочени към решаване на реални проблеми, например такива идентифицирани от национални и ЕС регулации. По наше мнение за иновации, научни изследвания и технологичен трансфер фактори като брой заети лица, постигнати продажби и оперативна рентабилност са важни за компании от сектора на дигиталните услуги, но в сферата на зелени партньорства за интелигентна трансформация те са със значително по-малко значение и тежест в сравнение с по-горе изброените. Ще се радваме ако експертното ни мнение, затвърдено от дългогодишни усилия в сферата на зелените иновации бъде взето под внимание.	време до стъпване на пазара, първоначален бизнес модел и модел за генериране на приходи; Патентноспособност на предлаганата иновация/продукт/процес“, раздел 3 от Методиката за оценка на етап „Техническа и финансова оценка“ в Приложение 9 към Условието за кандидатстване. Запазва се акцентът върху пазарната стратегия, бизнес модела и регулаторните изисквания, като в подкритериите допълнително е отразена необходимостта кандидатите да демонстрират: - наличие на вече заявени или издадени патенти, вкл. международни, разработени от самото МСП; - действия и доказателства за развойна дейност, насочена към решаване на реални проблеми, особено такива, произтичащи от национални и европейски регулации в областта на зелените технологии; - яснота по отношение на патентноспособността и защитата на интелектуалната собственост. Изменения са направени и във Формуляра за Оценка от помощник-оценител - Приложение 9А.
5.	07.08.2025	Моля с цел повече яснота за допустимост на повече научни звена, да укажете дали национални научноизследователски центрове към Българската Академия на Науките, са възможни партньори. С настоящото описание не става ясно, дали биха били допустими	Предложението се приема за сведение. Националните научноизследователски центрове към Българската Академия на Науките са допустими кандидати по процедурата, като попадат в определението за „научна организация“, съгласно параграф 1 от допълнителните разпоредби на Закона за насърчаване на научните изследвания и иновациите (Обн. ДВ. бр.39 от 1 Май 2024г.), посочено в Използвани съкращения и основни дефиниции – Приложение 15 от Условието за кандидатстване.
6.	07.08.2025	Към момента от изброените възможни партньори по Процедура BG16RFPR002-1.010 Зелени и цифрови партньорства за интелигентна трансформация, не става ясно дали са допустими като партньори различните изследователски институти към Българска академия на науките. Моля те да бъдат добавени, тъй като те са изключително подходяща партньорска организация за МСП, кандидатстващи по конкретната процедура. Партньорството с този тип организации позволява много по-голяма гъвкавост за кандидатстващите дружества и дава възможност за постигане на реални научни изследвания и иновации и тяхната адаптация към нуждите на бизнеса, каквато е и целта на самата процедура.	Виж отговора по коментар № 5.

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
7.	08.08.2025	Във връзка публикуваните на 18.07.2025 г. документи по процедура BG16RFPR002-1.010 – Зелени и цифрови партньорства за интелигентна трансформация и обявено обществено обсъждане на пакета документи за провеждане на процедура за подбор на проектни предложения BG16RFPR002-1.010 Зелени и цифрови партньорства за интелигентна трансформация, моля приемете представените предложения, които адресират вътрешни противоречия и/или неясноти и са насочени към повишаване ефективността, справедливостта и прозрачността на процедурата. 1. УСЛОВИЯ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ 1.1. Разпределение на бюджета Бюджетът на процедурата е разпределен на регионален принцип, определения дял за Югозападния регион (София) е само 16.67% Това решение не следва от императивните изисквания на чл. 25 от Регламент (ЕС) № 651/2014, който определя общата рамка на тази процедура. Този подход силно ограничава възможностите за ефективно постигане на очакваните резултати от процедурата (ефективно сътрудничество между науката и бизнеса чрез партньорства). Освен това в Условието за кандидатстване са предвидени изисквания, които силно ограничават формирането на ефективни партньорства между МСП и научни организации, напр.: → Изискването проектът да се изпълнява САМО В ЕДНА категория региони (регион в преход или в по-слабо развити региони) (т. 8), е предпоставка за неравнопоставеност, тъй като проектите от Югозападния регион, могат да се изпълняват само в този регион, докато проектите от другите региони могат да бъдат изпълнявани в повече от един регион от категория "по-слабо развити региони"; → МСП от т.нар. "по-слабо развити региони" са силно ограничени за формиране на партньорства с научни организации, тъй като голяма част от допустимите партньори са базирани в Югозападния регион, а в някои научни области на практика всички допустими партньори са в Югозападния регион (напр. центровете за върхови постижения и др.). Предложения: 1. Окрупняване на бюджета на процедурата на национално ниво –	1. УСЛОВИЯ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ 1.1. Виж отговора по коментар № 1, т. 2. 1.2. Предложението се приема частично. Разходите за възнаграждения на ръководител, координатор, счетоводител на проекта и други експерти, ангажирани с оперативното и/или финансовото изпълнение, и/или управление на проекта са непреки разходи. В процедурата се прилага единна ставка, съгласно чл. 56 (1) от Регламент 2021/1060. в размер на 40 % от допустимите преки разходи за персонал за покриване на останалите допустими разходи по дадена операция. Предвид, че прилагането на единна ставка се изчислява върху преките разходи за персонал, посочените разходи за възнаграждения на ръководител, координатор, счетоводител на проекта и други експерти, ангажирани с оперативното и/или финансовото изпълнение, и/или управление на проекта, които представляват непреки разходи са недопустими по настоящата процедура. Във връзка с горното в т. 14.2. „Допустими разходи“ от Условието за кандидатстване е направено уточнението, че посочените непреки разходи не са допустими и в рамките на разходите, които представляват единни ставка, тъй като по същество с нея се покриват останалите допустими разходи по операцията, които изключват разходи за персонал. 1.3. Предложението се приема за информация. Включването на разходите за възнаграждение на граждански договор като недопустим разход в т. 14.3 „Недопустими разходи“ е във връзка с изчисленията на единичния разход за почасово възнаграждение, определен съгласно Методология за изчисление на единичен разход за почасово възнаграждение по програмите „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ (2021–2027) и „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ (2021–2027), в която са взети предвид разходи за възнаграждения на трудови договори. Следва да се има предвид и че наемането на трудово правоотношение, съгласно Кодекса на труда предоставя достатъчно възможности за изпълнение на срочни трудови ангажименти на наетите лица в рамките на изпълнение на проектите по настоящата процедура. 1.4. Предложението се приема. Направена е актуализация въз основа на разходите за труд за България за 2023 г. и 2024 г., публикуван от Евростат. Разходите за наети лица (персонал), финансирани под формата на единичен разход за почасово възнаграждение, съгласно чл. 53, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 2021/1060 и чл. 55, ал. 1, т. 2 от ЗУСЕФСУ, е актуализиран, съгласно т. 6 „б. Периодично актуализиране на единичния разход за възнаграждение на персонала“ от „Методология за определяне на единичен разход за почасово възнаграждение на

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		предложението ще осигури равен достъп до финансирането на потенциалните кандидати и реални условия за формирането на ефективни партньорства между МСП и научни организации, съответно за трансфер на технологии и знания. Спазени са условията на чл. 25 от Регламент (ЕС) № 651/2014. 2. Допускане на изпълнението на проектите в различни региони – осигурява възможност за МСП от различни региони за формиране на партньорства с водещи научни организации и облекчава администрирането на проектите. Предложението е в синхрон с чл. 25 от Регламент (ЕС) № 651/2014. 3. При приемане на горните предложения критерий II.2 от Методиката за оценка на предложенията (Приложение № 9) ще могат ефективно да осигурят преференции за МСП от "по-слабо развити региони", без да ограничават партньорствата по географски признак. 1.2. Допустимост на разходите В т. 14.2, I. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ е посочено, че "Разходи за възнаграждения на ръководител, координатор, счетоводител на проекта и други експерти, ангажирани с оперативното и/или финансовото изпълнение, и/или управление на проекта НЕ СА допустими по процедурата.", без да е уточнено дали тези разходи са допустими в рамките на Единната ставка от 40%, което създава сериозна неяснота и риск при бюджетиране. Предложения: Вариант 1: Да се добави изрично уточнение веднага след забранителния текст в т. 14.2, I: "Разходи за възнаграждения на ръководител, координатор, счетоводител на проекта и други експерти, ангажирани с оперативното и/или финансовото изпълнение, и/или управление на проекта НЕ СА допустими по процедурата като преки разходи за персонал. Въпреки това, тези разходи, доколкото са свързани с цялостното управление на проекта, се считат за оперативни и режимни разходи и са допустими за покриване в рамките на Единната ставка от 40%." Мотиви/Ползи: Премахва се съществуващата неяснота и осигурява	изследователски и друг квалифициран персонал по Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021-2027 г. и Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г.“ 1.5. Предложението се приема. В т. 14.2. „Допустими разходи“ от Условията за кандидатстване е извършено допълнение на посоченото в коментара каре „Важно“, като допълнително е уточнено, че разходите, посочени в категория II. Единна ставка не могат да превишават 40 % от разходите по бюджетен раздел I. Преки допустими разходи, като същите се предоставят като опростени разходи, за които не е необходимо представянето на разходооправдателни документи за тях, но се изисква постигането на конкретни резултати към повишаване нивото на технологична зрялост, посочени от кандидата във Формуляра за кандидатстване и приложените към него, Информация за разработваната технологичната новост и предлаганите стъпки за постигане на по-високо ниво на технологична зрялост“ - Приложение 6 и Пътна карта за преход на иновацията/технологията към комерсиализация – Приложение 7.

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		правна сигурност на кандидатите, че ключови административни разходи, без които нито един проект не може да бъде изпълнен, са допустими. Това позволява реалистично и прозрачно бюджетиране. Предложението е в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/1060 и Финансовия регламент. Вариант 2: Включване на разходите за управление на проекта (възнаграждения на ръководител, координатор, счетоводител на проекта и други експерти, ангажирани с оперативното и/или финансовото изпълнение, и/или управление на проекта) като допустими разходи за персонал Мотиви/Ползи: Този подход е в съответствие с правилата и практиките на Програма Хоризонт Европа, в която обикновено се обособява отделен работен пакет "Управление на проекта", а съответните разходи за персонал са допустими, на общо основание. Така се гарантира, че всички аспекти на управлението са осигурени с необходимите ресурси. Бюджетирането на проекта, е цялостно и прозрачно, като обхваща всички елементи на изпълнението. Предложението е в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/1060 и Финансовия регламент. 1.3. Недопустими разходи В т. 14.3, булет 11 е посочено, че недопустими са "разходи за възнаграждения на граждански договор". Това ограничение е необосновано и дискриминационно, особено когато е свързано с изпълнение на дейности, структурирани като "проекти", а в случая при изпълнение на проекта в партньорство с научна организация. Европейската практика (процедури на директно управление от ЕК) разглежда наемането на персонал, съгласно цитирания по-горе чл.25, ал.3, б. "а", само в контекста на ангажиментите по проекта, а не от вида на договорните отношения за това. С включването в списъка с недопустими разходи на разходите за възнаграждения по граждански договори, процедурата ограничава допълнително вече ограничителната българска практика за третирането им като договор за услуги, както за МСП, така и за партньорите – научни организации. Предложение:	

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		1) Разходите за възнаграждения на квалифициран персонал, нает по граждански договор, да бъдат определени като допустими в рамките на разходите за персонал. Мотиви/Ползи: Този подход е в съответствие с правилата и практиките на Програма Хоризонт Европа, осигурява висока степен на гъвкавост и повишава ефективността при оползотворяването на средствата. Създават се условия за формиране на катацитет за по-добро разбиране от страна на бенефициентите на механизмите, по които се изпълняват европейските програми за научни изследвания и иновации (Хоризонт Европа). Предложението е в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/1060 и Финансовия регламент. 1.4. Единичен разход за почасово възнаграждение Фиксираната ставка от 31 лв. на час е базирана на Единичният разход за почасово възнаграждения от 31.00 лв./час е определен съгласно Методология за изчисление на единичен разход за почасово възнаграждение по програмите „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ (2021–2027) и „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ (2021–2027), въз основа на остарели данни (2021-2022 г.) и ще бъде икономически неадекватна за периода на изпълнение на проектите (след 2026 г.), което ще затрудни привличането на качествен експертен персонал. Правното основание за използването на единичен разход е Регламент (ЕС) 2021/1060 за общоприложимите разпоредби, както и разпоредбите на ЗУСЕССУ, които позволяват опростени варианти за определяне на допустимите разходи. Регламентът посочва, че трябва да се използват "най-новите" документиращи годишни брутни разходи за труд, в съответствие с чл. 55, параграф 2 от Регламента. Това предполага индексирание на стойността според актуални данни. Предложение: С оглед на промените в икономическите условия, след определянето на ставката от 31.00 лв. предлагаме тя да бъде актуализирана, чрез прилагане на Методология за изчисление на единичен разход за почасово възнаграждение по програмите	

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		„Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ (2021–2027) и „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ (2021–2027), според актуалните данни на НСИ, включително да бъдат отчетни и прогнозните стойности, най-малко за 2026 г. Мотиви/Ползи: Актуализирането на ставката гарантира, че ставката е икономически релевантна през целия период на проекта. Това ще позволи на бенефициентите да бъдат конкурентоспособни на пазара на труда и да привличат висококвалифицирани експерти, което е ключово за успеха на иновационните проекти. Правомерността на предложението се подкрепя от Известието на Европейската комисия, съдържащо указания за опростени варианти на разходите по Регламент (ЕС) 2021/1060. (C/2024/7467, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=CELEX:52024XC07467) 1.5. Единната ставка В т. 14.2. II. Единна ставка е посочено: "Разходите, посочени в категория II. Единна ставка не могат да превишават 40 % от разходите по бюджетен раздел I." Тази формулировка е нелогична и противоречи на същността на инструмента, тъй като ставката по дефиниция е точно 40% и не може да се "превишава". Предложение: (Да се изтрие): "ВАЖНО: Разходите, посочени в категория II. Единна ставка не могат да превишават 40 % от разходите по бюджетен раздел I. Преки допустими разходи. В случаите, в които не е спазено процентното ограничение, на етап оценка оценителната комисия ще извърши редукция на разходите до максимално допустимия размер." (Да се замени с): "Разходите по категория II. Единна ставка се изчисляват автоматично като 40% от одобрените преки разходи за персонал по категория I и служат за покриване на всички останали допустими по проекта разходи, без да е необходимо представянето на разходооправдателни документи за тях." Мотиви/Ползи: Промяната ще внесе яснота и ще покаже коректно разбиране на европейските регламенти за опростено отчитане.	

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		Това ще премахне объркването у кандидатите и ще повиши доверието в качеството и професионализма на подготвените документи. (следва продължение)	
8.	08.08.2025	Във връзка публикуваните на 18.07.2025 г. документи по процедура BG16RFPR002-1.010 – Зелени и цифрови партньорства за интелигентна трансформация и обявено обществено обсъждане на пакета документи за провеждане на процедура за подбор на проектни предложения BG16RFPR002-1.010 Зелени и цифрови партньорства за интелигентна трансформация, моля приемете представените предложения, които адресират вътрешни противоречия и/или неясноти и са насочени към повишаване ефективността, справедливостта и прозрачността на процедурата. 1. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПРОМЕНИ В МЕТОДОЛОГИЯТА ЗА ОЦЕНКА НА ПРОЕКТНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ 1.1. Промяна в Критерий I.3 "Съпоставимост между претеглената стойност на EBITDA и разходите по проекта" Критерият съпоставя претеглената стойност на EBITDA на кандидата за 2023 и 2024 г. (която представлява условна едногодишна стойност) с общите допустими разходи по проекта, който може да се изпълнява за период до две години. Предложение Предлагаме съпоставката да се извършва между удвоената претеглена стойност на EBITDA за 2023 и 2024 г. и "общите допустими разходи по проекта". Формулата за оценка ще се прилага по следния начин, например за получаване на максимален брой точки: "Удвоената претеглена стойност на EBITDA за 2023 и 2024 г. на кандидата, умножена по 3, е по-голяма от общите допустими разходи по проекта (в хил. лв.)". Мотиви: Логическа и времева съгласуваност: Тъй като проектите имат по-дълъг хоризонт на изпълнение (обикновено до две години), сравняването на разходите за целия период с финансов резултат за една условна година създава методологическо несъответствие. Удвояването на претеглената EBITDA служи като по-точен прокси	1. Критерии и методология за оценка на проектни предложения (Приложение 9) 1.1. Предложението не се приема. Посоченият Критерий I.3 "Съпоставимост между претеглената стойност на EBITDA за 2023 и 2024 г. на кандидата и стойността на общите допустими разходи по проекта" отчита необходимостта да се гарантира финансовата устойчивост на кандидатите и недопускането на прекомерни изисквания, които биха ограничили участието на някои МСП. Предложението за удвояване на претеглената стойност на EBITDA за 2023 и 2024 г. е аргументирано с по-добра времева съпоставимост спрямо периода на изпълнение на проектите, който може да бъде до две години. В същото време следва да се има предвид, че критерият не цели пълно съответствие с периода на проекта, а предоставя ориентировъчна база за финансовата устойчивост на предприятието. Използването на условна едногодишна стойност е съзнателно заложено като опростен подход, който осигурява сравнимост между кандидатите и избягва изкуствено завишаване на стойностите. Прилагането на удвоена стойност би довело до занижаване на изискванията и до риск от участие на кандидати с ограничен реален капацитет да обезпечат проекта. 1.2. Предложението не се приема. Направеното предложение поставя важен акцент върху насърчаването на предприятия с реален и дълбок ангажимент към иновациите и извършването на НИРД дейности, като в същото време следва да се има предвид, че България изостава по този показател, спрямо средните нива за ЕС. Оценяваме предложената скала, като по-взискателна към МСП, което може значително да ограничи броя на допустимите предприятия, които да са с висока иновационна активност, за които НИРД е стратегически приоритет и при които се наблюдават по-високи нива на инвестиции в научно-развойна дейност. Завишаването на минималния праг за получаване на точки би довело до силно ограничаване на кръга от допустими кандидати би намалило конкуренцията и би ограничило достъпа на малки и средни предприятия, които имат потенциал за иновации, но не могат да отделят такъв мащаб от оборота си за НИРД. Допълнително следва да се има предвид, че настоящата скала е изработена с цел постигане на баланс между насърчаване на сериозните иноватори и осигуряване на равен достъп до процедурата за по-широк кръг МСП, които също имат принос за интелигентната трансформация.

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		за генерирания от компанията паричен поток в рамките на периода на изпълнение на проекта. По-справедлива оценка на риска: Тази промяна осигурява по-реалистична оценка на способността на кандидата да подкрепи финансово проекта. Тя измерва дали оперативната печалба на компанията за период, съизмерим с този на проекта, е адекватна на мащаба на инвестицията. Насърчаване на участие: Корекцията ще позволи на повече финансово стабилни, но не непременно огромни предприятия, да участват конкурентно. Така фокусът остава върху иновативния потенциал, без да се налагат прекомерно високи финансови изисквания, които не са пряко свързани с периода на проекта. 1.2. Промяна в Критерий III.1 "Разходи за научно-изследователска и развойна дейност (НИРД) на предприятието за 2023-2024 г." Настоящата скала за оценка дава 2 точки за инвестиции в НИРД в размер на поне 1% от оборота и максимални 10 точки за поне 5% от оборота. Предложение Предлагаме въвеждането на нова, значително по-взискателна скала за оценка, която да отличи компаниите с реален и дълбок ангажимент към иновациите. Според предложението, минималният праг за получаване на точки става 5% от оборота. Новата примерна скала за оценка, би могла да бъде: • Предприятие, в което над 20% от оборота се инвестира в НИРД. 10 • Предприятие, в което поне 15% от оборота се инвестира в НИРД. 8 • Предприятие, в което поне 10% от оборота се инвестира в НИРД. 6 • Предприятие, в което поне 7% от оборота се инвестира в НИРД. 4 • Предприятие, в което поне 5% от оборота се инвестира в НИРД. 2 • Предприятието не попада в нито една от горните категории. 0 Мотиви Повишаване на иновационната летва: Процедурата е насочена към "интелигентна трансформация", което предполага подкрепа за	С оглед на изложеното, УО счита, че ако се приеме предложението е налице риск от твърде силна рестриктивност и ограничаване на участието и за тази процедура не се приема направеното предложение. Въпреки това предложената скала ще бъде взета предвид при подготовката на бъдещи процедури, които са насочени по-специално към иновативни предприятия, където подобна взискателност е по-подходяща.

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		ведещи, а не просто за поддържащи иновации. Инвестиция от 1-2% в НИРД често е свързана с поддръжка или минимални подобрения, а не с трансформационни дейности. Праг от 5% е по-адекватен за идентифициране на компании, за които НИРД е стратегически приоритет. По-добро диференциране: Новата скала ще разграничи по-ефективно кандидатите. Тя ще възнагради компаниите, които са истински лидери в иновациите (с инвестиции над 15-20%, характерни за deep-tech секторите) и ще спре разпиляването на публичен ресурс към компании с формален, но не и същностен ангажимент към НИРД. Синхронизация с европейските стандарти: Водещите иновативни икономики и компании в ЕС често демонстрират нива на инвестиции в НИРД далеч над 5%. Новата скала приближава българската екосистема до тези добри практики и стимулира по-висока амбиция у кандидатите. 2. ПРИЛОЖЕНИЕ 5.1 ПОЛУЧЕНА ДЪРЖАВНА/МИНИМАЛНА ПОМОЩ Насоките за попълване на Таблица 1 от Приложението изискват оценителната комисия, съответно екипът по договаряне да се увери, че общият размер на държавна помощ, обхващащ финансирането, за което се кандидатства по настоящата мярка/процедура и получената вече държавна помощ няма да надхвърли праговете по чл. 4 от Регламент (ЕС) № 651/2014 и максималния интензитет на помощта, посочен в Условиата за кандидатстване. Чл. 4 от Регламент (ЕС) 651/2014, определя праговете за проекти в различните области на Регламента, над които той не се прилага, т.е. индивидуалната помощ не се освобождават от задължението за уведомяване по член 108, параграф 3 от ДФЕС. Праговете по чл. 4, параграф 1, буква „и“ помощи за научноизследователска и развойна дейност, се отнасят винаги за индивидуален проект. В нито един от случаите, описани в буква „и“ предходни получени държавни помощи не се кумулират. Приложимият режим на държавна помощ е „Помощи за проекти	

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		за научноизследователска и развойна дейност“, което прави изискването за описване на статута по отношение на минималната помощ излишен. Предложение Обстоятелствата в Декларация за държавни/минимални помощи – Приложение 5 да бъдат сведени до изискваните от европейското право. Надявам се, че изложените съображения и основани на тях предложения ще бъдат взети предвид при изготвяне на окончателния вариант на пакета документи, тъй като са насочени към повишаване на конкурентоспособността на МСП и постигане целите на ПНИДИТ.	
9.	08.08.2025	Коментари на Българска асоциация на консултантите по европейски програми БАКЕП ЧАСТ 1: I. Условия за кандидатстване: 1. В 14.2. Допустими разходи е описано, че са допустими разходи за възнаграждения за кандидата и партньора като Единна ставка в размер на 40 % от допустимите преки разходи за персонал, а единната ставка включва разходи за инструменти и оборудване, разходи по договори за възлагане на знания и патенти, оперативни и режимни разходи. В този контекст не е изрично упоменат режимът на допустимост на разходите за суровини и материали, които обичайно са съществен компонент в изпълнението на проекти с фокус върху приложни иновации. Считаме, че разходите за суровини и материали следва изрично да бъдат обособени като допустими преки разходи, наред с разходите за възнаграждения, поради следните аргументи: • Дейностите, свързани с тестване, съзряване и утвърждаване на иновативни технологии и продукти в областта на зелените и цифровите решения, изискват изработване на прототипи, демонстрационни версии и пилотни серии. Това включва многократни итерации по дизайн и материали, адаптиране на параметри спрямо тестовите резултати и мащабиране от лабораторна към реална/релевантна среда. Тези дейности не биха	I. Условия за кандидатстване: 1. Предложението се приема за информация В рамките на процедурата са допустими разходи, които са в съответствие с чл. 25, пар. 3 на Регламент (ЕС) 651/2014, като разходите за суровини не са посочени, съответно са недопустими по настоящата процедура. В допълнение, разходите за суровини са предимно необходими при производствени дейности и имат значителен дял, който трудно може да бъде свързан пряко и еднозначно с научноизследователски или развойни дейности. Това създава риск от финансиране на производствени дейности, които не са предмет на настоящата процедура. Допълнително, включването на суровини като отделен допустим разход би усложнило управлението и контрола върху проектите, увеличавайки административната тежест и вероятността от спорни тълкувания относно тяхната необходимост и пряка връзка с проекта. Следва да се има предвид, че са допустими Оперативни и режимни разходи, в т.ч. разходи за материали, консумативи, необходими за изпълнение на дейностите по проекта, като така се осигурява възможност за покриване на необходимите разходи, съобразно допустимите дейности по настоящата процедура. 2. Предложението се приема частично. В посочения текст в т. 25 „Краен срок за подаване на проектни предложения“ от Условията за кандидатстване се уточнява минималният краен срок за обявяване на процедурата за кандидатстване, който не може да е по-кратък от 60 дни, като това е нормативно изискване, съгласно чл. 12, ал. 2 от ПМС № 23/2023 регламентиран. При определяне на крайния срок УО отчита спецификата на процедурата и необходимостта от координация

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		могли да се реализират без закупуване и използване на значителен обем суровини и материали, съобразени с изискванията на конкретната технологична или продуктова разработка. Суровините и материалите са пряко свързани с изпълнението на научноизследователската или иновационната дейност и могат да бъдат прецизно идентифицирани и отнесени към конкретна дейност. Включването на суровините и материалите в разходите представляващи единна ставка създава неравнопоставеност между различните типове проекти. При проекти с чисто цифров фокус (напр. разработка на софтуерни решения, алгоритми, ИИ модели), материалният ресурс е незначителен или отсъства напълно. За разлика от това, при проекти с фокус върху зелени технологии, хибридни решения, физически продукти и технологични иновации, наличието на материални ресурси е критично за процеса на разработване и представлява значителна част от преките разходи. Предложението ни е разходите за суровини материали да бъдат обособени като преки разходи, заедно с разходите за възнаграждения, а като единна ставка в да бъдат фиксирани разходите за инструменти и оборудване (ДМА и ДНА), разходите по договори за възлагане на знания и патенти и режимните разходи. 2. В раздел 25. Краен срок за подаване на проектните предложения е описано, че крайният срок за подаване на проектни предложения не може да бъде по-кратък от 60 дни от датата на обявяване на процедурата. Условията на процедурата предполагат висока степен на технологична сложност на проектите. Наличието на задължително партньорство допълнително утежнява процеса на структуриране на проектната идея и подготовка на необходимите документи. Необходима е координация между кандидата и партньора, договаряне на роли, отговорности, разпределение на бюджета и	между кандидатите и партньорите при подготовката на проектни предложения, както и сложността на документацията, която е необходимо да бъде изготвена и приложена към проектното предложение. Предложеният срок от 6 месеца считаме за прекалено дълъг и би довел до цялостно забавяне, не само на настоящата процедура, но ще се отрази и върху навременното финансово изпълнение на програмата. С оглед осигуряване на баланс между достатъчно време за подготовка и необходимостта от ефективно и навременно изпълнение, крайният срок за подаване на проектни предложения се предвижда да бъде определен в рамките на около 3 месеца (90 дни) от датата на обявяване на процедурата, вместо минимално изискуемите 60 дни. 3. Предложението се приема за информация. Изискването посочено в т. 24. „Списък на документите, които се подават на етап кандидатстване“ от Условията за кандидатстване има за цел да се гарантира обективност, прозрачност и висока експертиза при оценката на постъпилите проектни предложения по настоящата процедура. В тази връзка ще бъдат използвани външни оценители, избрани след провеждане на централизиран конкурс и/или включени в Списъка на лицата, одобрени в проведения Централизиран конкурс за избор на външни оценители в областта на научните изследвания по чл. 14 от ПМС № 162/2016, и/или в базите данни от експерт-оценители на Европейската комисия. За да се осигури равнопоставеност между кандидатите и недопускане на различно тълкуване на представената информация, както и предвид, че е предвидено да бъдат привлечени експерт-оценители от списъка на Европейската комисия, посочените приложения: Информация за разработваната технологичната новост и предлаганите стъпки за постигане на по-високо ниво на технологична зрялост (Приложение 6), и Пътна карта за преход на иновацията/технологията към комерсиализация (Приложение 7), се попълват по образец и се представят на български и английски език.

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		интелектуалната собственост. Всички тези фактори значително надвишават административната и времева рамка, типична за по-простени процедури за разработване и внедряване на иновации, което налага крайният срок за подаване на проектни предложения да е по-дълъг. Предлагаме срокът да се промени на 6 месеца, считано от датата на обявяване на процедурата. 3. В раздел 24. Списък на документите, които се подават на етап кандидатстване е предвидено Информация за разработваната технологичната новост и предлаганите стъпки за постигане на по-високо ниво на технологична зрялост“ - Приложение 6 и Пътна карта за преход на иновацията/технологията към комерсиализация – Приложение 7 да бъдат представени на български и английски език. Процедурата е с висока степен на технологична сложност и е насочена към определен тесен кръг потенциални кандидати, следователно подадените проектни предложения се очаква да бъдат в рамките на заявения бюджет или по-малко. При тези допускания не е налице необходимост от използване на чуждестранни експерти, което прави подаването на документите и на английски език излишно. Проектните предложения се подават и ще се изпълняват на територията на Република България, а не директно към Европейската комисия, където е трудно да бъдат осигурени експерти, владеещи всички официални езици на ЕС. Считаме че могат да бъдат осигурени независими оценители и само от България. Оценители с експертиза в тематичните области на настоящата процедура участват в оценката на проектните предложения на Национален иновационен фонд години наред и вече имат достатъчно натрупан опит. В страната има редица експерти, които да осигурят качествена и обективна оценка на проектите и УО трябва да се възползва от този потенциал. В допълнение, когато чуждестранни доставчици участват в	

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		процедури за избор на изпълнител в България, подават всички документи на български език, а от българските кандидат-бенефициенти се очаква да предоставят в пъти повече информация от една оферта на английски език, което не считаме за приемливо.	
10.	08.08.2025	Коментари на Българска асоциация на консултантите по европейски програми БАКЕП ЧАСТ 2: II. Критерии и методология за оценка на проектните предложения: 1. В раздел II. Критерии за техническа и финансова оценка, част Приоритизиране на проекти е предвидено максимален брой точки да получат проектни предложения, при които предложената технология/иновация е на ниво TRL 4 или по-високо и е представен ясен, логически структуриран и реалистичен план за достигане на TRL 6 (включително методология за валидация, ангажирани ресурси и график). От Методологията и информацията във формуляра за кандидатстване не става категорично ясно дали е допустимо достигането на по-високо ниво на технологична готовност. TRL 5 е Технология, валидирана в релевантна среда, а TRL 6 включва Технология, демонстрирана в релевантна среда. Следва да се даде възможност проектните предложения да достигат до ниво на технологична готовност TRL 7 и това да се приоритизира в оценката. Целта на настоящата процедура е създаване на решения с висока приложимост, които изискват не просто валидиране, а оперативна демонстрация на технологии (напр. в индустриални системи, енергийни платформи, интелигентна мобилност и др.). Без достигане до TRL 7, внедряването на тези технологии в практиката е риск, който ограничава реалното въздействие на финансирането. TRL 7 изисква напълно функциониращ прототип или система, интегрирана и демонстрирана в реална работна среда. Именно на този етап се тества поведението на иновацията при реални пазарни и технически условия, което е ключово за установяване на жизнеспособност, надеждност и комерсиален потенциал. Достигането до TRL 7 е предпоставка за по-бързо внедряване на	II. Критерии и методология за оценка на проектните предложения: 1. Предложението се приема за информация. В т. 3 „Ниво на технологична готовност на предлаганата технология/иновация и адекватен план за нейното валидиране и съзряване до TRL 5/6.“ от раздел II. Критерии за техническа и финансова оценка, е предвидено максимален брой точки да получат проектни предложения, при които предложената технология ще достигне ниво на технологична готовност до TRL 6 (включително методология за валидация, ангажирани ресурси и график). Настоящата процедура е насочена към подкрепа за създаване на пазарно предимство чрез въвеждането/разработването на „зелени и цифрови“ решения, за които е достатъчно достигането им до етап на развой и валидиране, а не към финансиране на дейности по тяхното пълно внедряване в реална производствена среда. Определянето на целево ниво за достигане до TRL 6 е съобразено с това да се подпомогнат предприятията при валидиране и демонстрация на технологиите в релевантна среда, така че да се намали технологичният риск и да се създадат предпоставки за последващо доразвиване и комерсиализация. Изискването за достигане до TRL 7 предполага наличието на напълно функциониращ прототип или система, интегрирана и демонстрирана в реална работна среда, което вече попада в обхвата на етапа „внедряване на пазара“. Този етап не е предмет на настоящата процедура, тъй като се подпомага връзката между изследователската и развойната дейност и фазата на първоначално валидиране/демонстрация, без да се дублира финансиране за последващи етапи. Поставянето на TRL 7 („система прототип, демонстриран в реална оперативна среда“) като очакван резултат от изпълнението на конкретен проект може да бъде прекалено висока цел, която не е реалистично постижима в рамките на периода за неговото изпълнение. Предвид, че финансирането е чрез опростени разходи, които се възстановяват при постигане на конкретни резултати, изискването за TRL 7 увеличава риска от неизпълнение, респективно направените разходи от бенефициентите няма да бъдат верифицирани и

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		решенията в реалната икономика, което скъсява времето до пазар и увеличава възвръщаемостта от публичната инвестицията. Предложението ни е Критерий „Ниво на технологична готовност на предлаганата технология/иновация и адекватен план за нейното валидиране и съзряване до TRL 7“. - Предложената технология/иновация е на ниво TRL 4 или по-високо и е представен ясен, логически структуриран и реалистичен план за достигане на TRL 7 (включително методология за валидация, ангажирани ресурси и график). Посочени са конкретни, измерими резултати, чрез които ще се отчита напредъкът по изпълнението на предвидената комбинация от дейности за повишаване на нивото на технологична зрялост. – 13 точки; - Предложената технология/иновация е на ниво TRL 4 или по-високо и е представен ясен, логически структуриран и реалистичен план за достигане на TRL 6 (включително методология за валидация, ангажирани ресурси и график). Посочени са конкретни, измерими резултати, чрез които ще се отчита напредъкът по изпълнението на предвидената комбинация от дейности за повишаване на нивото на технологична зрялост. – 10 точки; - Предложената технология/иновация е на TRL 3–4, с частично разработен план за достигане на TRL 5/6. Идентифицирани са ключови дейности, но липсва пълна конкретика по валидирането или оценка на риска или конкретните резултати, чрез които ще се измерва напредъка. – 7 точки; - Предложената технология/иновация е под TRL 3, или планът за достигане на TRL 5/6 е неубедителен, непълен или твърде общ, без ясно дефинирани резултати за отчитане на напредъка. – 4 точки; - Не е представена убедителна информация относно текущото TRL ниво и няма ясен план за достигане на TRL 5/6 както и конкретни резултати за проследяване на изпълнението – 0 точки; 2. Критерий „Анализ на потенциала за реализация, до каква степен има потенциал да създаде нови пазари и/или да промени/развие нови вериги на доставка“.	възстановени от страна на УО, като е налице потенциална възможност за загуба на средства. В тази връзка се запазва предвиденото в посочения критерий достигане до TRL 6 – ниво, което отразява „технология, демонстрирана в релевантна среда“. 3. Предложението се приема частично Извършена е промяна в критерия по т. 1 „Разходи за научно-изследователска и развойна дейност (НИРД) на предприятието за 2023-2024 г. от раздел III в методологията за оценка на етап „Техническа и финансова оценка“ във връзка с необходимостта да се отчитат не само финансовата инвестиция в НИРД, но и човешкият капацитет, стоящ в основата на реалното генериране и внедряване на иновации. Това е особено важно по отношение на предприятията, които разчитат на собствен вътрешен екип за разработка, а не на външни услуги. Това позволява по-точно измерване на реалния потенциал на компанията за иновации и подпомага идентифицирането на предприятия, които активно разработват иновативни продукти чрез собствен капацитет. В рамките на критерия се запазва информацията да се взема за две години, за 2023-2024 г., вместо за три години. Последните две години дават най-актуална и релевантна представа за ангажираността на предприятията към НИРД и по-добре отразяват настоящия им потенциал. Ограничаването до двугодишен период създава по-голяма възможност за участие на по-нови и динамични предприятия, които имат реален капацитет за иновации, но не разполагат с отчетни данни за по-дълъг период, като това увеличава достъпа за по-широк кръг МСП за участие по процедурата.

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		Критерият е в изцяло субективен и предложението ни е максималната тежест да се намали с 3 точки, които да бъдат прехвърлени към предходния критерий за достигнато ниво на технологична готовност, който е обективен и с по-ключова роля за реализиране на пазарно приложими иновации. 3. Критерий „Разходи за научно-изследователска и развойна дейност (НИРД) на предприятието за 2023-2024 г.“ Критерият оценява само оборота, който се инвестира в НИРД. Макар този показател да е релевантен за измерване на ангажираността с иновации, той не отчита съществения човешки капацитет, стоящ в основата на реалното генериране и внедряване на иновации. Така се пренебрегва фактът, че именно качественият и количественият човешки ресурс в сферата на НИРД е критичен фактор за иновационния потенциал на едно предприятие. Резултатът е, че предприятия, които реално разработват иновативни продукти чрез собствен капацитет, но не осчетоводяват формално значителни разходи за НИРД, получават по-ниски точки за сметка на компании, които декларират по-високи НИРД разходи (например за външни консултации или софтуер), но не поддържат вътрешен НИРД екип, който е ключов за осъществяване на партньорство по настоящата процедура. Предложението ни е критерият да се заложи по следния начин: Научно-изследователска и развойна дейност (НИРД) на предприятието за 2022 г., 2023 г. и 2024 г. 1. Предприятие със средно списъчен брой на персонала по-малък от 10 човека, в което: • Има поне 1 (≥ 1.00) наето лице Еквивалент на пълно работно време (ЕПРВ), които се занимават с НИРД или • Поне 5% ($\geq 5.00\%$) от оборота се инвестира в НИРД. 2. Предприятие със средно списъчен брой на персонала по-голям или равен на 10 и по-малък от 50 човека, в което: • Има поне 3 (≥ 3.00) наети лица ЕПРВ, които се занимават с НИРД	

№	Дата на получаване	Въпрос	Разяснения от УО
		или • Поне 10% ($\geq 10.00\%$) от наетите лица на ЕПРВ се занимават с НИРД, - или • Поне 5% ($\geq 5.00\%$) от оборота се инвестира в НИРД. 3. Предприятие със средно списъчен брой на персонала по-голям или равен на 50 и по-малък от 250 човека, в което: • Има поне 10 (≥ 10.00) наети лица ЕПРВ, които се занимават с НИРД - или • Поне 7% ($\geq 7.00\%$) от наетите лица на ЕПРВ се занимават с НИРД, - или • Поне 5% ($\geq 5.00\%$) от оборота се инвестира в НИРД. Предприятието кандидат не попада в нито една от изброените категории.	